

Is politiek voor iedereen?

Een onderzoek naar hoe politieke web-teksten verbeterd kunnen worden op basis van de T-scan

Samenvatting

Dit onderzoek gebruikt de T-scan om politieke web-teksten te analyseren en ze op het gebied van woord- en zinscomplexiteit te vereenvoudigen, in de hoop op verbetering van het begrip en de waardering van de doelgroep. De doelgroep bestond uit 46 mbo-leerlingen die ieder twee teksten van vier verschillende politieke partijen (VVD, CDA, D66 en GroenLinks) voorgeschoteld kregen. Na het lezen beantwoordden de leerlingen begrips- en waarderingsvragen. Voor GroenLinks werden de begripsvragen van de gemanipuleerde versie significant beter gemaakt. Voor drie waarderingsvragen werd een hoofdeffect van partij gevonden: de participanten waardeerden de tekst van de VVD meer dan de tekst van D66 op het gebied van begrijpelijkheid, doel en leesplezier. De conclusie van dit onderzoek luidt dat er na het vereenvoudigen van de teksten met behulp van de T-scan geen algemene vooruitgang geboekt is, hoewel er wel significante effecten per partij zijn gevonden.

BA Eindwerkstuk Nederlandse Taal en Cultuur

Marlieke van Schalkwijk

5488850

m.w.vanschalkwijk@students.uu.nl

Eindversie, 23 augustus 2017

Begeleider en eerste lezer: P. Mak

Tweede lezer: J. Evers-Vermeul

Woord van dank

Ik wil MBO Amersfoort, en in het bijzonder Rianne Honkoop-Last hartelijk bedanken voor de gastvrijheid en het meedenken. Het is heel fijn om mee te maken dat je als afstudeerder zo vriendelijk ontvangen wordt en dat er op allerlei manieren mee wordt gedacht, van extra participanten tot extra printjes aan toe! Daarnaast wil ik Pim Mak hartelijk bedanken voor de goede begeleiding en het engelengeduld (vooral op het gebied van de eeuwige vragen over statistische toetsen).

1. Inleiding

In maart 2017 mocht Nederland weer naar de stembus om te bepalen welke partijen de daaropvolgende vier jaar een zetel in de Tweede Kamer mochten bezetten. Volgens cijfers van het CBS waren er maar liefst 12,9 miljoen stemgerechtigde Nederlanders, ruim 300.000 meer dan tijdens de verkiezingen in 2012. Onder de stemmers waren ongeveer 850.000 jongeren die dit jaar voor het eerst mochten stemmen. Dit is precies de groep die interessant is. Hoewel er 850.000 jongeren zijn die voor het eerst mochten stemmen, bleek dat jongeren niet erg gretig gebruik maakten van hun stemrecht. Volgens de Stembus¹, een initiatief om jongeren naar het stemlokaal te krijgen, kwam er in 2012 slechts 67 procent van de jongeren tussen de 25 en 34 jaar stemmen. Bij de verkiezingen van 2017 was dit aantal gestegen met 15 procent. Echter, in de categorie 18-24 jaar stemden juist minder jongeren: een verlies van 4 procent tegenover 2012. Slechts 66 procent van de jongeren in de laatstgenoemde categorie kwam stemmen, een mager getal tegenover de landelijke opkomst van 81,9 procent².

Jongeren en politiek blijkt een lastige combinatie. Dat is jammer, want ook voor jongeren is stemmen belangrijk. Zij bepalen immers hoe de toekomst er uit gaat zien. Om de attitude van mbo-leerlingen betreffende hun stemgedrag te meten, sprak ik met 55 mbo-jongeren. Uit deze gesprekken bleek dat deze attitude tegenover de politiek niet erg positief is. Het grootste deel van de jongeren had wel gestemd, maar vooral omdat het zo hoort of omdat ze van hun recht gebruik wilden maken. Van vertrouwen in de Tweede Kamer en/of een positieve houding tegenover de politiek was bijna geen sprake. Veel jongeren gaven aan dat ze politiek te gecompliceerd en saai vinden om zich er daadwerkelijk in te verdiepen. Voor meer informatie over dit vooronderzoek verwijst ik naar sectie 4.1.1. Het onderzoek dat u voor zich heeft duikt dieper in politieke teksten, om te kijken of deze eenvoudiger en aantrekkelijker gemaakt kunnen worden.

2. Theoretisch kader

2.1 Taalniveau en leesbaarheid

Het Europees Referentiekader heeft vaardigheidsniveaus van taalbeheersing opgesteld aan de hand van twee criteria: taalomvang (wat moet een spreker kunnen) en taalcomplexiteit (hoe goed moet een gebruiker het kunnen) (Europees Referentiekader, 2017). Er zijn zes niveaus opgesteld, lopend van A1 tot C2. Volgens de aanname van Communicatierijk (2017), de communicatie-adviesdienst van de overheid, zou een tekst op B1-niveau door 95 procent van de bevolking begrepen moeten worden. Een B1 taalgebruiker wordt door het Europees Referentiekader een onafhankelijke gebruiker genoemd en is bijvoorbeeld in staat om tijdens het lezen de betekenis van af en toe voorkomende onbekende woorden

¹ 'De Stembus' begon eind januari 2017 als een actie via Twitter, maar genereerde binnen een paar uur al zo veel volgers en 'likes' dat de initiatiefnemers (o.a. Rutger de Quay en Tim Hofman) besloten dat ze er een echte campagne van moesten maken. Verschillende bekende Nederlanders en politiek leiders (o.a. Claudia de Breij, Alexander Pechtold) boden direct hun hulp aan bij het project waardoor 'De Stembus' een vliegende start had. Meer informatie over de Stembus is te vinden op: <https://www.facebook.com/destembus2017/>

² Dit getal werd bekend gemaakt op de officiële website van de Kiesraad: <https://www.kiesraad.nl/actueel/nieuws/2017/03/20/officiële-uitslag-tweede-kamerverkiezing-15-maart-2017>

af te leiden aan de hand van de context (Europees Referentiekader, 2017)³. Belangrijke informatie, aangezien politieke informatie voor de hele bevolking begrijpelijk moet zijn. Eerder is onderzocht of het vereenvoudigen van een tekst gevorderde lezers afschrikt (Meppelink, Smit, Buurman en van Weert, 2015). Meppelink et al. (2015) deden onderzoek naar de complexiteit van medische teksten. Zij vroegen zich af of ervaren lezers met medische kennis afschrikt worden wanneer de tekst versimpeld werd, omdat de tekst te eenvoudig zou worden voor deze gevorderde lezers. Uit het onderzoek bleek dat zowel lezers met medische kennis als lezers zonder medische kennis de versimpelde tekst beter konden verwerken (Meppelink et al., 2015). Dit onderzoek impliceert dat als politieke partijen de teksten op hun website op een eenvoudiger B1-niveau schrijven, bijna de hele Nederlandse bevolking de tekst zou begrijpen, zonder dat onervaren of ervaren lezers afschrikt worden. Dit, in combinatie met het advies van Communicatierijk (2017) om teksten op B1-niveau te schrijven, lijkt waardevolle informatie voor schrijvers van politieke teksten. Helaas is het toch niet zo eenvoudig. Het indelen van een tekst naar taalniveaus blijkt namelijk problematisch. Tot dusver hebben taalniveaus een minimale rol gespeeld in wetenschappelijk onderzoek naar de begrijpelijkheid van teksten. Hierdoor kan weinig gezegd worden over specifieke tekstenkenmerken die bij een taalniveau passen (Kraf, Lentz en Pander Maat, 2011). Het taalniveau van een leerling hoeft niet gelijk te zijn aan de mate waarin hij of zij een tekst begrijpt. Daarnaast is het lastig een tekst op een bepaald taalniveau te schrijven als er (nog) niet in kaart is gebracht welke tekstenkenmerken belangrijk zijn voor dit taalniveau. Dat Communicatierijk (2017) de aanbeveling doet om overheidsteksten op B1-niveau te schrijven is dan ook nog van weinig waarde, aangezien de complexiteit van een tekst niet direct aan een taalniveau gekoppeld kan worden.

2.2 Complexiteit

Als taalniveaus nog van weinig waarde zijn voor tekstcomplexiteit, hoe kunnen teksten dan wel geanalyseerd worden op complexiteit? Volgens Pander Maat en Ditewig (2017) bestaat de complexiteit van een tekst uit veel meer aspecten dan alleen de tekst zelf: ook niet-talige kenmerken spelen een rol. Tekstlengte en lettertype zijn voorbeelden die Pander Maat en Ditewig (2017) noemen, maar ook beeld speelt een grote rol in het verwerken van tekst (van Hooijdonk en Spooren, 2011). Ondanks het feit dat zoveel factoren een rol spelen tijdens het verwerken van een tekst is onderzoek naar de complexiteit van woorden en zinnen zeker niet nutteloos. De moeilijkheidsgraad van de gebruikte taal speelt immers een belangrijke rol.

2.3 Leesbaarheidsformules

Het voorspellen van de complexiteit van een tekst bestaat, zoals hierboven vermeld, uit verschillende factoren. Dit onderzoek focust zich op de woord- en zinscomplexiteit van politieke webteksten. Een manier om de complexiteit van taal te meten is door gebruik te maken van leesbaarheidsformules. Door

³ Een schematisch overzicht van de kenmerken per taalniveau vindt u hier:

<http://www.erk.nl/docent/niveaubeschrijvingen/niveaucriteriaAlle.pdf/>

de tijd heen zijn er verschillende leesbaarheidsformules ontwikkeld die voorspellen hoe complex een tekst is (Jansen & Boersma, 2013). Veel van de oudere leesbaarheidsformules focussen hierbij op woord- en zinslengte (Kraf et al., 2011). Dit is problematisch, omdat langere zinnen niet per se moeilijker zijn dan korte zinnen, evenals lange woorden niet per se moeilijker zijn dan korte woorden (Kraf et al., 2011). Latere leesbaarheidsformules betrekken ook andere kenmerken, zoals woordfrequenties en afhankelijkheidslengtes in hun analyses, waardoor ze een completer beeld kunnen geven (Kraf et al., 2011).

2.4 T-scan

De T-scan is een tool die bijzonder veel tekstkenmerken in kaart kan brengen. De T-scan analyseert een tekst op basis van verschillende tekstkenmerken die betrekking hebben op verschillende gebieden van complexiteit. Zo kan de T-scan niet alleen lexicale kenmerken analyseren, maar meet het ook zinsbouw- en coherentie. De T-scan probeert hiermee een zo nauwkeurig mogelijke beschrijving te geven van de complexiteitskenmerken van een tekst.

Zoals de makers van de tool in de handleiding (Pander Maat, Kraf en Dekker, 2017) van de scan aangeven, is de tool vooral bedoeld om elementen die tekstcomplexiteit beïnvloeden in kaart te brengen. Maar ook kan met de T-scan onderzoek gedaan worden naar andere stijlkwesties. Pander Maat en Dekker (2016) kijken met de hulp van de T-scan nauwkeurig naar de rol van genre op complexiteit. Daarnaast demonstreren ze een nieuwe manier om lexicale complexiteit te beschrijven door een genrevoorspellingsmodel te gebruiken, dat 'normale' en 'afwijkende' teksten op basis van tekstkenmerken van elkaar onderscheidt. Pander Maat en Dekker (2016) concluderen dat dit een interessante manier van complexiteitsonderzoek is, omdat het in staat stelt afwijkende teksten met 'normale' teksten te vergelijken. Op die manier kan specifiek onderzocht worden op welke kenmerken afwijkende teksten dan precies verschillen van de normale teksten en wat die kenmerken met complexiteit te maken hebben. Pander Maat en Dekker (2016) eindigen hun onderzoek met de aanbeveling om tekstgerichte analyses die met complexiteit te maken hebben, te combineren met een effectonderzoek. Dit onderzoek is zo'n dergelijk effectonderzoek door te kijken of de manipulaties voor de doelgroep verschil hebben gemaakt.

Dekker (2013) onderzoekt in zijn masterscriptie schoolteksten op basis van oppervlaktekenmerken en kijkt hierbij specifiek naar coherentie- en interactiekenmerken. Hij onderzoekt of de oppervlaktekenmerken in de T-scan een juiste afspiegeling zijn van de mate van elementinteractie en de hoeveelheid *inference calls* in studieteksten. Elementinteractie heeft betrekking op de mate waarin een tekst als één geheel wordt begrepen en het maken van *inference calls* gaat over de mate waarin een lezer zelf inferenties moet kunnen maken tussen tekstdelen, om de tekst te kunnen begrijpen (Dekker, 2013). Hij kijkt hierbij vooral naar het aantal unieke woorden in de tekst, connectieven en het aantal overlappende argumenten in de tekst. Dekker (2013) vindt in zijn onderzoek

dat de oppervlaktekenmerken die de T-scan analyseert goede aanwijzingen lijken te geven voor diepere eigenschappen. In het geval van Dekker (2013) element interaction en inference calls. In dit onderzoek wordt bestudeerd of de T-scan dit ook kan voorspellen voor woord- en zinscomplexiteit.

2.5 Relevantie

Hoe zorgen we ervoor dat jongeren het belang van stemmen beseffen? Dit is een complexe vraag die aan de hand van dit onderzoek niet beantwoord kan worden. Wel kan dit onderzoek licht doen schijnen op een onderdeel van het geheel, namelijk tekst en taal.

Met dit onderzoek wordt niet gesuggereerd dat tekstcomplexiteit een hoofdfactor is in het stemgedrag en daarmee wordt er met dit onderzoek ook geen oplossing aangedragen voor het achterblijvende stemgedrag. Wel kan dit onderzoek een klein begin maken om het probleem van het achterblijvende stemgedrag in kaart te brengen door de teksten die mbo-scholieren onder ogen krijgen te analyseren op begrijpelijkheid.

Voor de taalwetenschap is dit onderzoek relevant omdat het een complete leesbaarheidsformule test. Gaan de verbeteringen op basis van de eerste analyse, die de T-scan uitvoert, daadwerkelijk zorgen dat het begrip en de waardering van mbo-leerlingen stijgt? Ook voor de personen aan de andere kant van de teksten, de schrijvers en communicatieadviseurs, is dit onderzoek interessant. Dit onderzoek brengt in kaart of de manipulaties van bepaalde tekstkenmerken verbetering oplevert op het gebied van begrip en waardering. Deze kennis is voor, tijdens en na het schrijven van een tekst uiterst bruikbaar wanneer men mbo-leerlingen meer in het politieke landschap wil betrekken.

3. Onderzoeksvragen

De eerste onderzoeksvraag van dit eindwerkstuk luidt als volgt: ‘Waar halen jongeren hun informatie over politieke partijen vandaan en wat vinden ze van deze informatie?’. Om deze vraag te beantwoorden werd een vooronderzoek uitgevoerd onder 55 mbo-leerlingen.

Door teksten te analyseren met de T-scan wordt geprobeerd de teksten op basis van woord- en zinscomplexiteit te vereenvoudigen. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt: ‘Heeft het vereenvoudigen van de web-teksten, aan de hand van de T-scan en op basis van woord- en zinscomplexiteit, geleid tot een beter begrip en hogere waardering binnen de doelgroep?’.

4. Methode

4.1 Onderzoeksopzet

4.1.1 Vooronderzoek

Om de eerste onderzoeksvraag te beantwoorden is er een vooronderzoek uitgevoerd binnen de doelgroep. Op MBO Amersfoort ben ik in gesprek gegaan met de doelgroep. Dit heb ik gedaan door 55 mbo-leerlingen in groepjes van vijf te spreken over ‘stemmen’ en ‘politiek’. Deze 55 leerlingen zijn gekozen op basis van beschikbaarheid: ik liep met één docente mee die mij deze dag begeleidde. De

doelgroep die ik heb ondervraagd zijn haar leerlingen van deze dag geweest. De leerlingen in het vooronderzoek kwamen van twee verschillende niveaus: niveau twee en niveau vier. De klassen werden door de docente verdeeld in groepen en ik ging de groepjes langs om hen te spreken en te tellen hoeveel leerlingen daadwerkelijk gestemd hadden. Dit is in drie klassen zo gedaan. De hoofdvraag luidde: waar halen de leerlingen informatie vandaan om te bepalen op welke partij zij stemmen? Uit dit onderzoek kwamen interessante resultaten. Zo bleek dat slechts zes leerlingen politici en politieke partijen bewust volgen op sociale media. De rest gaf aan dat ze wel regelmatig gesponsorde berichten van diverse politieke partijen in hun tijdlijn op Facebook of Instagram tegenkomen, maar dat ze hier snel langsscrollen. Er was geen enkele leerling die aangaf deze berichten helemaal te lezen, zelfs niet de zes leerlingen die de politici bewust volgen. Dit was tegen mijn verwachting in, en de aanname dat teksten op sociale media voor deze groep stemmers belangrijk zouden zijn, bleek dan ook onjuist. Eenendertig leerlingen gaven aan dat ze een stemwijzer hebben ingevuld. Op een groep van vijftien leerlingen is dit iets meer dan 68 procent. Een aanzienlijk aantal dus. Achtentwintig leerlingen gaven aan dat ze, vaak na het doorlopen van de stemwijzer, maar soms ook omdat ze gewoon iets wilden weten, informatie opzochten op de websites van politieke partijen. Dit is meer dan 62 procent van de leerlingen. Alle resultaten van dit vooronderzoek zijn te vinden in bijlage 1. De stemwijzer en de websites waren bij deze leerlingen favoriet. Er moest dan voor het materiaal ook een keuze gemaakt worden tussen deze twee. Omdat er al eerder onderzoek is gedaan naar stemwijzers⁴, is besloten dit onderzoek te richten op de web-teksten van verschillende politieke partijen.

Dan de houding van de leerlingen tegenover de informatie die ze voorgeschoteld krijgen. Veel leerlingen gaven aan dat ze politieke informatie vaak lastig, saai en moeilijk vinden. Veel leerlingen zeiden dat ze politieke helemaal niet interessant vinden, vooral omdat ze het vaak niet begrijpen. Dit gold voor zowel geschreven informatie of interactievere informatie, zoals filmpjes op YouTube. De docente met wie ik mee liep gaf aan dat zelfs filmpjes die speciaal voor jongeren gemaakt worden vaak nog lastig zijn, omdat de leerlingen de genoemde begrippen niet in een context of referentiekader kunnen plaatsen. Dit werd niet direct genoemd door de leerlingen zelf, maar zij gaven wel aan dat ze berichten van politieke partijen op sociale media vaak niet lezen omdat ze na een aantal regels de draad al kwijt zijn.

4.1.2 Materiaal

Na het vooronderzoek is de selectie van het materiaal begonnen. Het vooronderzoek bleek nuttig om te bekijken waar het materiaal vandaan moest komen: websites. Nu moest er echter nog gekozen worden welke web-teksten precies gebruikt zouden worden. Omdat dit onderzoek niet gaat om stemgedrag of voorkeurspartijen van jongeren, is besloten om de web-teksten van vier van de vijf partijen die, na de

⁴ Zie bijvoorbeeld: van de Pol, Holleman, Kamoen, Krouwel & de Vreese. (2014) Beyond Young, Highly Educated Males: A Typology of VAA Users. Beschikbaar op: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19331681.2014.958794>

verkiezingen in maart 2017, de meeste zetels in de tweede kamer bezitten te bekijken. Daarbij viel de eerste keuze op de VVD, PVV, D66 en CDA. Echter bleek dat, ten tijde van dit onderzoek, de PVV geen teksten over hun standpunten op hun website publiceert. Op de website van de PVV is alleen een puntsgewijs overzicht te vinden (het partijprogramma). Daarmee viel de PVV af voor deelname aan dit onderzoek. Als nummer vier werd daarom GroenLinks gekozen. Niet alleen zijn zij de volgende in de rij van zetels, maar ook zijn zij erg populair onder jongeren. Dit bleek bijvoorbeeld uit de scholierenverkiezingen die zij wonnen⁵. Daarnaast noemt bureau Ipsos GroenLinks als één van de favoriete partijen van jongeren⁶. Dit maakt de partij erg interessant om in dit onderzoek te betrekken. De vier partijen in dit onderzoek betrokken zijn daarom de VVD, D66, CDA en GroenLinks.

Vervolgens moest er nog een keuze gemaakt worden: welke teksten worden geanalyseerd? Om te generaliseren zou men idealiter alle web-teksten op de websites aan analyse onderwerpen. Helaas is de gestelde tijd voor dit onderzoek te kort om alle teksten mee te nemen in de analyse en daarom moest een keuze worden gemaakt. Omdat het onderzoek om mbo-leerlingen draait is tijdens het kiezen van het materiaal getracht zo veel mogelijk rekening te houden met de algemene interesses van mbo-leerlingen in plaats van opleidings-gerelateerde interesses. Zo zal een student verpleegkunde meer interesse hebben in het onderwerp ‘Zorg’ dan studenten uit andere sectoren. Om deze reden is gekozen voor teksten die gaan over de arbeidsmarkt. Veel van de leerlingen op het mbo zullen na hun opleiding snel de arbeidsmarkt betreden. Het lijkt daarom dat dit één van de onderwerpen is waar mbo-leerlingen zich (relatief) snel door aangesproken voelen. De geselecteerde teksten zijn te vinden in bijlage 2.

Bij het onderzoek werd een woordenschatstest gegeven. Dit om de uitkomsten van de ingevulde onderzoeken te kunnen relateren aan een algemeen woordenschat-niveau en zo mogelijke correlaties met de score op de begripsvragen op te sporen. De woordenschatstest is te vinden in bijlage 4.

4.2 T-scan

De gekozen teksten werden door de T-scan gehaald. Deze tool, zoals uitgelegd onder kopje 2.4, analyseert de tekst op allerlei tekstkenmerken, van coherentie tot woordfrequentie. Omdat de T-scan zo'n breed scala aan kenmerken biedt moest er een selectie gemaakt worden. Hiervoor heeft dit onderzoek zich gebaseerd op het onderzoek naar canonteksten van Pander Maat en Ditewig (2017). Zij selecteerden T-scan kenmerken die met complexiteit te maken hebben op basis van onderzoek van Crossley, Allen en McNamara (2012). Uit de selectie van Pander Maat en Ditewig (2017) worden voor dit onderzoek de kenmerken die onder woordcomplexiteit en zinsbouwcomplexiteit vallen gebruikt (zie Tabel 1). De insteek van dit verslag is het testen van de manipulaties op de doelgroep. Het is in dit opzicht verstandig te focussen op een paar kenmerken zodat er duidelijk in kaart gebracht kan worden wat dit met het begrip en de waardering van de doelgroep doet.

⁵ <http://www.sevendays.nl/nieuws/groenlinks-wint-scholierenverkiezingen>

⁶ <http://www.sevendays.nl/opkomst>

Tabel 1

Tekstkenmerken waarmee de teksten geanalyseerd worden. De verdeling is overgenomen uit Pander Maat en Ditewig (2017).

Woordcomplexiteit	Woordlengte in letters, woordfrequentie op basis van het Subtlexcorpus, proportie samenstellingen.
Zinsbouwcomplexiteit	zinslengte, deelzinslengte, aantal deelzinnen per zin, aantal bijzinnen per zin (betrekkelijk, bijwoordelijk, finiete complementen, infinitiefcomplementen), aantal bijvoeglijke bepalingen per deelzin (attributieve adjectieven, overig), aantal nevenschikkingen per deelzin, aantal lijdende vormen per deelzin

4.3 Manipulatie

De teksten werden allemaal geanalyseerd op de kenmerken die te vinden zijn in Tabel 1. De teksten, zoals deze zijn voorgelegd aan de doelgroep, zijn te vinden in bijlage 3.

4.3.1 Woordcomplexiteit

Woordfrequentie

Op basis van de T-scan analyses zijn vereenvoudigingen aangebracht. De originele tekst is versie 1, de gemanipuleerde tekst met de vereenvoudigingen is versie 2. Zo zijn in de gemanipuleerde teksten zo veel mogelijk laagfrequente woorden veranderd in woorden met een hogere frequentie. Woordfrequentie is een belangrijke voorspeller van de tijd die een lezer nodig heeft voor het verwerken van een woord, aangezien woorden met een hogere frequentie doorgaans sneller worden verwerkt en een hogere verwerking positief bijdraagt aan de leesbaarheid van een tekst (Keuleers Brysbaert en New 2010). Dit vervangen van woorden werd gedaan op basis van het Subtlexcorpus⁷. Dit corpus is een verzameling van Nederlandse ondertitels. Het belangrijkste kenmerk van dit corpus is daarmee dat het bijna volledig gebaseerd is op spreektaal (Pander Maat en Dekker, 2016). Het Subtlex is niet het enige corpus waar gebruik van gemaakt kan worden: SoNaR is ook een goede optie. Maar omdat de Subtlex een grote verzameling aan spreektaal bevat, past dit beter bij de doelgroep van mbo-jongeren die, zoals in het vooronderzoek duidelijk werd, weinig lezen, dan het SoNaR-corpus dat zich vooral baseert op geschreven taal.

Binnen de teksten zijn woorden die weinig frequent voorkwamen en waar een frequenter synoniem voor te vinden was, vervangen door dit synoniem met een hogere frequentie. In Tabel 2 dient

⁷ Het subtlexcorpus is toegankelijk via <http://crr.ugent.be/isubtlex/>

de tekst van het CDA als voorbeeld. In de tekst zijn de veranderde woorden dikgedrukt. Zo is ‘rendement’ veranderd in ‘winst’. ‘Rendement’ had in het Subtlex-corpus een frequentie van 0.41 op een miljoen woorden. ‘Winst’ had een frequentie van 21.63 op een miljoen woorden. Een nog groter verschil was te vinden tussen de woorden ‘consumeren’ en ‘gebruiken’. ‘Consumeren’ had een frequentie van slechts 0.66 in het Subtlexcorpus, terwijl ‘gebruiken’, dat in deze zin hetzelfde betekent als ‘consumeren’, een frequentie had van 215.96 in het corpus. Op deze manier zijn in iedere tekst woorden vervangen door synoniemen met een hogere frequentie. In Tabel 2 is een voorbeeld te vinden van een manipulatie van de woorden op basis van woordfrequentie.

Tabel 2

Voorbeeld van laagfrequente woorden die vervangen zijn door synoniemen met een hogere frequentie.

Tekst CDA origineel	Tekst CDA gemanipuleerd
<p>In een eerlijke economie profiteert iedereen mee van het werk dat we samen verzetten. Dat is nu niet het geval. Mensen op de werkvloer trekken steeds vaker aan het kortste eind. Ze zijn vaker werkloos of aangewezen op kleine losse baantjes of tijdelijke contracten. Een eerlijke economie verbindt de belangen van werknemers en werkgevers, van rendement en verantwoordelijkheid.</p>	<p><i>In een eerlijke economie profiteert iedereen mee van het werk dat we samen verzetten. Dat is nu niet het geval. Mensen op de werkvloer trekken steeds vaker aan het kortste eind. Ze zijn vaker werkloos of aangewezen op kleine losse baantjes of tijdelijke contracten. Een eerlijke economie verbindt de belangen van werknemers en werkgevers, van winst en verantwoordelijkheid.</i></p>
<p>Een eerlijke economie is ook een duurzame economie, waar ondernemerschap loont en groei en bedrijvigheid de toekomst van onze kinderen versterkt in plaats van belast. Dat is wat rentmeesterschap betekent. Wij nemen afstand van de wegwerpcultuur waarin mensen, de natuur en natuurlijke hulpbronnen na gebruik worden afgedankt. Wij nemen afstand van de jachtige 24-uurseconomie, waarin alles draait om kopen en consumeren.</p>	<p><i>Een eerlijke economie is ook een duurzame economie waar ondernemerschap loont. En waar groei en hard werk de toekomst van onze kinderen versterkt in plaats van belast. Dat betekent rentmeesterschap. Wij nemen afstand van de wegwerpcultuur waarin mensen, de natuur en natuurlijke hulpbronnen na gebruik worden weggegooid. Wij nemen afstand van de snelle economie die 24 uur per dag doorgaat. Waar alles draait om kopen en gebruiken.</i></p>
<p>De kansen liggen er. Volop. Vrijwel geen land drijft zoveel handel met het buitenland en heeft zo'n diverse combinatie aan economische activiteit. We zijn sterk in innovatie, landbouw en</p>	<p><i>De kansen liggen er. Volop. Vrijwel geen land drijft zoveel handel met het buitenland en geen land heeft zo'n diverse combinatie aan</i></p>

voeding met universiteiten als die van Eindhoven en Wageningen als knooppunt. Via Schiphol en Rotterdam zijn we verbonden met de rest van de wereld. We verbinden traditie en toekomst in **conglomeraten** en regio's van familiebedrijven en start ups. Het vertrouwde Rijnlandmodel staat garant voor stabiele en **harmonieuze** arbeidsverhoudingen.

*economische activiteit als Nederland. We zijn sterk in innovatie, landbouw en voeding. Universiteiten als die van Eindhoven en Wageningen zijn het knooppunt. Via Schiphol en Rotterdam zijn we verbonden met de rest van de wereld. We verbinden traditie en toekomst in **grote bedrijven** en regio's van familiebedrijven en start ups. Het vertrouwde Rijnlandmodel staat garant voor stabiele en **rustige** arbeidsverhoudingen.*

Tabel 3 bespreekt de scores van de T-scan voor de twee tekstversies op basis van woordlengte in letters en woordfrequentie. Zo is voor de woordlengte in letters te zien dat versie twee gemiddeld iets kortere woorden bevat. Daarnaast bevat versie twee gemiddeld meer hoger frequente woorden.

Tabel 3

Een overzicht van de resultaten van de T-scan voor woordlengte in letters en woordfrequentie. Versie 1 is de originele tekstversie, versie 2 de manipulatie. De getallen zijn afgerond op drie decimalen.

	Woordlengte in letters		Woordfrequentie Freq1000	
	Versie 1	Versie 2	Versie 1	Versie 2
D66	5.236	4.839	.632	.679
Groenlinks	4.990	4.973	.728	.738
VVD	5.491	5.246	.707	.737
CDA	5.648	5.440	.592	.612

Samenstellingen

Naast het vervangen van laagfrequente woorden is ook getracht samenstellingen te vervangen, zodat de proportie samenstellingen in de tekst omlaag gaat. Dit zorgde bijvoorbeeld voor de vervanging van woorden als 'arbeidsongeschikt' door 'niet kunnen werken' en 'overheidsfinanciën' in 'financiën van de overheid'. Het lukte echter niet om alle samenstellingen in de tekst te vermijden: het woord 'arbeidsmarkt', bijvoorbeeld, kwam relatief vaak voor in de teksten. Het vervangen van 'arbeidsmarkt' door zinsconstructies als 'de markt waarop arbeiders en werkgevers actief zijn' werd niet passend gevonden, aangezien dit weer zou leiden tot een hogere proportie bijzinnen. In Tabel 4 is een overzicht te vinden van de T-scan analyse voor beide tekstversies. Hier is te zien dat de originele tekst van GroenLinks al zo weinig samenstellingen bevat dat dit in de manipulatie niet minder werd. Ook het aantal samenstellingen bij de VVD kon niet verminderd worden, vooral omdat zij vaak het woord

‘arbeidsmarkt’ gebruiken. Deze samenstelling is, zoals eerder is genoemd, moeilijk te vervangen. Bij D66 en CDA is een afname te zien, die vooral bij D66 erg duidelijk is.

Tabel 4

De uitkomst van de T-scan voor de proportie samenstellingen. Versie 1 is de originele tekstversie, versie 2 is de manipulatie. De getallen zijn afgerond op decimalen.

	Proportie samenstellingen	
	Versie 1	Versie 2
D66	.128	.077
Groenlinks	.077	.077
VVD	.238	.238
CDA	.151	.123

4.3.2 Zinsbouwcomplexiteit

Op het gebied van zinsbouwcomplexiteit zijn ondergeschikte zinnen waar mogelijk vervangen door twee hoofdzinnen. Bijzinnen zijn zo veel mogelijk vervangen door hoofdzinnen. Ook zijn lijdende vormen waar mogelijk vervangen door actieve zinsvormen. Tijdens de manipulatie bleek dat het manipuleren van bepaalde tekstkenmerken nauw samenhangt met het manipuleren van andere tekstkenmerken. Dit is in Tabel 5 bijvoorbeeld te zien bij GroenLinks aan het verminderde aantal woorden per zin en het gestegen aantal deelzinnen per woord. De zinnen in de gemanipuleerde versie zijn bij GroenLinks gemiddeld ongeveer vier woorden korter dan in de originele versie. En hoewel het aantal bijzinnen ook is afgenomen, is de proportie van deelzinnen op aantal woorden toch iets groter geworden. Verder laat Tabel 5 zien dat het aantal woorden per deelzin in de gemanipuleerde versie iets is toegenomen, op GroenLinks na. Het aantal woorden in de deelzinnen van deze partij zat in de eerste versie aan de hoge kant en dit is in de gemanipuleerde versie rechtgetrokken. Verder is nog een opvallend verschil te zien in de dichtheid van de lijdende vorm. De teksten van GroenLinks en D66 bevatten in de originele teksten geen lijdende vormen, ook de gemanipuleerde versie bevat geen lijdende vormen. Bij het CDA is de lijdende vorm iets afgenomen. Maar het echte verschil is te vinden bij GroenLinks: hier is een sterke afname van de lijdende vorm te zien. Uit de cijfers in de Tabel wordt ook duidelijk dat het aantal conjuncties in zowel de hoofd- als de bijzinnen flink is afgenomen voor de gemanipuleerde versie.

Tabel 5

De uitkomsten van de T-scan voor zinskenmerken per partij met elkaar vergeleken. Versie 1 is de originele tekst, versie 2 is de vereenvoudigde tekst. De getallen zijn afgerond op drie decimalen.

Aantal bijzinnen per zin		Zinslengte		Woorden per deelzin	
Versie 1	Versie 2	Versie 1	Versie 2	Versie 1	Versie 2

D66	.400	.333	10.600	9.333	8.154	8.615
Groenlinks	1.182	.786	17.363	13.357	9.550	8.130
VVD	1.444	1.000	12.889	10.727	8.286	8.429
CDA	.375	.263	12.250	10.895	8.522	8.625

	Deelzinnen per woord		Aantal lijdende vormen per deelzin		Dichtheid van lijdende vormen	
	Versie 1	Versie 2	Versie 1	Versie 2	Versie 1	Versie 2
D66	.123	.116	.000	.000	.000	.000
Groenlinks	.105	.123	.000	.000	.000	.000
VVD	.121	.119	.072	.143	17.241	8.475
CDA	.117	.116	.083	.087	10.204	9.662

	Aantal bijvoeglijke bepalingen per deelzin		Aantal conjuncties in hoofdzinnen		Aantal conjuncties in bijzinnen	
	Versie 1	Versie 2	Versie 1	Versie 2	Versie 1	Versie 2
D66	1.231	1.308	.000	.000	.400	.167
Groenlinks	.900	.826	.364	.286	.182	.143
VVD	1.143	1.214	.000	.000	.333	.091
CDA	1.391	1.708	.125	.000	.125	.000

	Aantal kleine conjuncten per zin		Aantal kleine conjuncten per deelzin	
	Versie 1	Versie 2	Versie 1	Versie 2
D66	1.000	.250	.769	.462
Groenlinks	.727	.286	.400	.304
VVD	.556	.364	.357	.357
CDA	1.875	.895	1.304	1.292

4.4 Vragen

Na het manipuleren van de teksten moesten nog begrips- en waarderingsvragen worden opgesteld. De waarderingsvragen in dit onderzoek zijn gebaseerd op resultaten uit het vooronderzoek. Veel

leerlingen gaven bijvoorbeeld aan dat ze politieke teksten op sociale media niet lezen omdat ze het als te moeilijk ervaren en omdat ze denken dat deze teksten niet voor hen geschreven zijn. De opmerkingen die de leerlingen tijdens dit vooronderzoek maakten konden gecategoriseerd worden en vertaald naar vijf waarderingsstellingen. Hier kwamen de vijf stellingen uit: 'ik vind deze tekst begrijpelijk', 'ik vind de tekst te moeilijk', 'deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik', 'ik snap wat deze politieke partij wil bereiken' en 'ik vind deze tekst leuk om te lezen'.

De vijf begripsvragen zijn opgesteld op basis van de tekst en zijn per tekst verschillend. Er is gekozen om gebruik te maken van een 'waar' of 'niet waar' opzet. Dit is expres gedaan, met twee redenen. Ten eerste omdat ik specifiek wilde kijken of de manipulaties op basis van de T-scan tot een goede interpretatie van de tekst zouden leiden. Door 'waar' of 'niet waar' vragen te stellen, kon ik de twee tekstversies op dezelfde punten met elkaar vergelijken. De leerlingen maakten allemaal een originele versie en een gemanipuleerde versie, maar niet van twee keer dezelfde partij. Open vragen kunnen heel verschillend geïnterpreteerd worden wat de vergelijking tussen de twee tekstversies erg moeilijk zou maken. Daarnaast nam het onderzoek in iedere les al ruim een half uur in beslag. De leerlingen moesten een woordenschattest maken en verschillende teksten lezen, wat hen gewoon aanzienlijk wat tijd kost. Als dit onderzoek gebruik had gemaakt van open vragen waren de leerlingen nog langer bezig geweest. Van tevoren was afgesproken dat ik per les een half uur zou krijgen, dus de keuze voor 'waar' of 'niet waar' was ook deels praktisch van aard.

4.5 Participanten en procedure

Het onderzoek werd, zoals eerder is genoemd, uitgevoerd op MBO Amersfoort. Een totaal van 48 leerlingen participeerden aan het onderzoek. In het middelbaar beroepsonderwijs werken ze met verschillende niveaus, van niveau twee tot niveau vier. De deelnemers aan het vooronderzoek kwamen van twee verschillende niveaus. Omdat dit vooronderzoek puur verkenning was lijkt dit geen probleem. Voor het experiment is het echter wel belangrijk om een doelgroep te kiezen die zo veel mogelijk op hetzelfde niveau zit en daarom moest ik kiezen tussen niveau twee en niveau vier. Na overleg met de begeleidende MBO-docente, heb ik ervoor gekozen om het tekstexperiment enkel aan niveauvierleerlingen voor te leggen. Dit is gekozen op basis van beschikbaarheid: op de dag dat het tekstexperiment gepland stond gaf de docente vooral les aan niveauvierleerlingen.

De leerlingen kregen het onderzoek voorgeschoteld tijdens een les Nederlands. De tafels werden uit elkaar gezet en na een korte introductie gingen de leerlingen aan de slag. De versies werden willekeurig onder hen verdeeld, maar wel zo dat leerlingen die naast elkaar zaten niet dezelfde versie hadden. Na het maken van het onderzoek kregen de leerlingen, zoals eerder is genoemd, een woordenschattest voorgeschoteld. Deze is bewust na het onderzoek gegeven, zodat de motivatie en concentratie voor het daadwerkelijke onderzoek niet zouden dalen. De leerlingen hebben het nummer

dat op hun onderzoek stond ook op de woordenschattest gezet, zodat deze later aan elkaar gekoppeld konden worden.

5. Resultaten

Van de 48 participanten vulden twee participanten het onderzoek maar half in en de woordenschattest helemaal niet. Deze twee versies zijn dan ook niet meegenomen in de analyse. Dit leidde tot 46 versies die wel in de analyse meegenomen werden.

5.1. Resultaten begripsvragen

In Tabel 6 is een overzicht van de gemiddelde scores van de begripsvragen per versie te vinden.

Tabel 6

Een overzicht van de gemiddelde scores (M) en standaarddeviaties (STD.) op de begripsvragen, per versie geordend.

	Score begripsvragen Originele versie	Score begripsvragen Gemanipuleerde versie
VVD	3.62 (.870) N=13	3.73 (1.104) N=11
CDA	3.36 (.809) N=11	3.83 (1.030) N=12
D66	3.92 (.900) N=12	3.20 (1.398) N=10
GroenLinks	2.60 (.843) N=10	4.15 (1.899) N=13

Er werd een ANOVA-test gedraaid met de scores van de begripsvragen. Deze werd gedraaid aan de hand van twee variabelen: tekstversie (gemanipuleerd of origineel) en partij. Er werd geen hoofdeffect gevonden voor ‘tekstversie’ ($F(1) = 2.93, p = 0.90$) en ‘partij’ ($F(3) = .369, p = .775$). Wel werd voor de begripsvragen een interactie-effect gevonden tussen deze twee ($F(3) = 5.05, p < .001$).

Na het uitpakken van het interactie-effect in een post-hoc analyse met Bonferronicorrectie werd het duidelijk dat het verschil tussen de twee tekstversies alleen bij GroenLinks significant was ($p < .001$). De begripsscore op de nieuwe tekst was hier hoger. Voor de andere partijen gold dit effect niet: de begripsscore op de gemanipuleerde tekst was voor D66, CDA en VVD niet hoger.

5.2 Resultaten woordenschattest

De woordenschattest bestond uit 25 meerkeuzevragen met ieder vijf antwoordmogelijkheden. De gemiddelde score op deze test was 10.74 (STD. = 3.71). Om erachter te komen of er samenhang tussen de woordenschattest en de score op de begripsvragen was en om te kijken of deze samenhang hoger was

bij de gemanipuleerde versie dan bij de originele tekstversie, werd gekeken naar correlaties. Hiervoor zijn de begripsvragen van de twee tekstversies los van elkaar gecorreleerd met de scores op de woordenschattest. De correlaties bleken voor beide tekstversies niet significant: voor de originele tekstversie was de correlatie ($r = .168$, $p = .265$) en voor de gemanipuleerde tekstversie was de correlatie met de woordenschattest ($r = .022$, $p = .885$).

5.3 Resultaten waarderingsvragen

Om te meten of het manipuleren van de tekstversies invloed heeft gehad op de waardering van de mbo-leerlingen, zijn er waarderingsvragen gesteld. Om het resultaat van deze vragen te meten, zijn ook hier ANOVA-analyses uitgevoerd. De waarderingsvragen zijn niet samengenomen als één score, omdat iedere waarderingsvraag een ander construct probeert te meten.

5.3.1 Resultaat begrijpelijkheid

In Tabel 7 zijn de gemiddelden van waarderingsvraag 1 ('Ik vind deze tekst begrijpelijk') per tekstversie te vinden.. Na het uitvoeren van een ANOVA-analyse werd voor deze vraag een hoofdeffect gevonden van 'partij' ($F(3) = 3.72$, $p = .014$). Er werd geen hoofdeffect gevonden van 'tekstversie' ($F(1) = 1.37$, $p = .246$) Er werd daarnaast ook geen interactie-effect gevonden.

De post-hoc analyse met Bonferronicorrectie liet zien dat het hoofdeffect alleen gevonden werd wanneer VVD en D66 in dit specifieke geval met elkaar vergeleken werden ($p < .010$). De teksten van VVD werden begrijpelijker gevonden dan de teksten van D66. Tekstversie had hier geen significante invloed op: het effect gold voor zowel de originele tekstversie als de gemanipuleerde tekstversie.

Tabel 7

Een overzicht van de gemiddelde scores (M) en standaarddeviaties (STD.) op waarderingsvraag 1 'Ik vind deze tekst begrijpelijk'.

	Score begrijpelijkheid Originele tekst	Score begrijpelijkheid Vereenvoudigde tekst
VVD	3.92 (.760) N=13	4.09 (.831) N=11
CDA	3.36 (1.027) N=11	3.67 (.492) N=12
D66	3.08 (.996) N=12	3.40 (.843) N=10
GroenLinks	3.70 (.483) N=10	3.69 (.751) N=13

5.3.2 Resultaat moeilijkheidsgraad

In Tabel 8 zijn de gemiddelde scores op waarderingsvraag 2 ('ik vind de tekst te moeilijk') weergegeven. Belangrijk om hier op te merken is dat de vraag negatief gesteld is. Een hoge score betekent dat de participanten het hier mee eens zijn, terwijl een lage score juist betekent dat de participanten de tekst niet als te moeilijk ervaren. Na het uitvoeren van een ANOVA-analyse kunnen voor waarderingsvraag 2 geen significante resultaten gerapporteerd worden. Voor zowel 'tekstversie' ($F(1) = 2.06, p = .155$) als voor 'partij' ($F(3) = 1.57, p = .202$) werd geen significant resultaat gevonden. Daarnaast was ook de interactie tussen tekstversie en partij niet significant ($F(3) = 2.50, p = .065$).

Tabel 8

Een overzicht van de gemiddelde scores (M) en standaarddeviaties (STD.) op waarderingsvraag 2 'Ik vind de tekst te moeilijk'.

	Score moeilijkheidsgraad Originele tekst	Score moeilijkheidsgraad Vereenvoudigde tekst
VVD	2.00 (.913) N=13	2.36 (1.120) N=11
CDA	3.18 (.874) N=11	2.08 (.793) N=12
D66	2.67 (.1.231) N=12	2.60 (.843) N=10
GroenLinks	2.40 (.843) N=10	2.08 (.760) N=13

5.3.3. Resultaat doelgroep

Tabel 9 laat de gemiddelde scores op waarderingsvraag 3 zien ('Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik'). Na de ANOVA-analyse van vraag 3 werd geen hoofdeffect voor 'tekstversie' ($F(1) = .651, p = .422$) of 'partij' ($F(3) = .288, p = .834$) gevonden. Wel werd een interactie-effect gevonden ($F(3) = 3.10, p = .031$).

Na de post-hoc analyse met Bonferronicorrectie bleek dat het interactie-effect opnieuw significant was voor alleen GroenLinks ($p = .048$). De score op waarderingsvraag 3 was voor deze partij hoger op de gemanipuleerde tekst dan op de originele tekst. Voor de andere partijen gold dit effect niet.

Tabel 9

Een overzicht van de gemiddelde scores (*M*) en standaarddeviaties (*STD.*) op waarderingsvraag 3 'Deze tekst is voor mij geschreven'.

	Score doelgroep Originele tekst	Score doelgroep Vereenvoudigde tekst
VVD	2.85 (1.144) N=13	3.45 (.820) N=11
CDA	2.55 (.934) N=11	3.33 (.778) N=12
D66	3.10 (1.128) N=12	3.10 (.876) N=10
GroenLinks	2.77 (1.166) N=10	3.60 (.843) N=13

5.3.4 Resultaat doel

Bij waarderingsvraag 4 ('Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken') werden de gemiddelden in Tabel 10 gevonden. Na een ANOVA-analyse werd een hoofdeffect van 'partij' gevonden ($F(3) = 4.94$, $p = .003$). Er werd geen hoofdeffect gevonden van 'tekstversie' gevonden ($F(1) = 0.63$, $p = .430$) Er werd geen interactie-effect gevonden.

Na de post-hoc analyse met Bonferronicorrectie bleek dat het hoofdeffect van 'partij' significant was wanneer VVD tegenover D66 werd gezet ($p = .032$) of wanneer VVD tegenover CDA werd gezet ($p = .015$). Bij de teksten van VVD snappen participanten dus beter wat de politieke partij wil bereiken dan bij de teksten van D66 of CDA.

Tabel 10

Een overzicht van de gemiddelde scores (M) en standaarddeviaties (STD.) op waarderingsvraag 4 ‘Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken’.

	Score doel Originele tekst	Score doel Vereenvoudigde tekst
VVD	4.15 (.689) N=13	4.00 (.775) N=11
CDA	3.18 (.751) N=11	3.33 (.888) N=12
D66	3.33 (1.231) N=12	3.30 (1.160) N=10
GroenLinks	3.60 (.966) N=10	4.23 (.599) N=13

5.3.5. Resultaat leesplezier

In Tabel 11 zijn de gemiddelde scores voor waarderingsvraag 5 (‘Ik vind deze tekst leuk om te lezen’) weergegeven. Na de ANOVA-analyse werd een hoofdeffect van ‘partij’ gevonden ($F(3) = 2.78$, $p = .046$). Er werd geen hoofdeffect van ‘tekstversie’ gevonden ($F(1) = .00$, $p = .984$) Er werd geen interactie-effect gevonden.

Na de post-hoc analyse met Bonferronicorrectie bleek dat het hoofdeffect van ‘partij’ significant was voor de vergelijking D66 met VVD ($p = .032$). De teksten van de VVD werden, in vergelijking met die van D66, leuker gevonden om te lezen.

Tabel 11

Een overzicht van de gemiddelde scores (M) en standaarddeviaties (STD.) op waarderingsvraag 5 'Ik vind deze tekst leuk om te lezen'.

	Score leesplezier Originele tekst	Score leesplezier Vereenvoudigde tekst
VVD	3.08 (1.188) N=13	2.73 (.786) N=11
CDA	2.18 (.982) N=11	2.58 (1.240) N=12
D66	2.25 (1.215) N=12	1.80 (.789) N=10
GroenLinks	2.20 (.789) N=10	2.62 (1.044) N=13

6. Conclusie

Ik begin met het bespreken van de resultaten op het gebied het vooronderzoek, daarna bespreek ik de resultaten van de begripsvragen en de woordenschattest, daarna zal ik de waarderingsvragen behandelen en tot slot de hoofdvraag beantwoorden.

Uit het vooronderzoek kwam dat de 55 leerlingen van MBO Amersfoort die mee deden aan het onderzoek, vooral politieke informatie inwinnen via stemwijzers en websites van politieke partijen. Omdat er al eerder onderzoek is gedaan naar stemwijzers, viel de keuze voor dit onderzoek op de webteksten van D66, CDA, VVD en GroenLinks. Deze vier partijen werden gekozen omdat ze, samen met de PVV, tijdens het schrijven van dit eindwerkstuk de partijen met de meeste zetels in de Tweede Kamer zijn. De PVV heeft echter geen webteksten over hun standpunten op hun website gepubliceerd en kon dus niet in het onderzoek betrokken worden.

Verder kwam uit het vooronderzoek dat veel mbo-jongeren politieke informatie saai en lastig vinden. De meerderheid van de leerlingen vond dat er te moeilijke woorden gebruikt worden en gaf aan dat ze vaak na één of twee regels al afdwalen. Als we kijken naar de gemiddelden van de begripsvragen zien we dat de manipulatie van tekst bij GroenLinks voor een hogere begripsscore zorgt.

De woordenschattest had een gemiddelde score van 10.74 (STD. = 3.71). Dit is laag voor een meerkeuzetest met 25 vragen. Dit vertelt ons dat politici rekening moeten houden met deze lage score, wanneer ze teksten willen schrijven die voor mbo-leerlingen begrijpelijk zijn. De correlaties tussen de woordenschattest en de begripsvragen waren niet significant. Er is dus geen correlatie tussen de scores op de begripsvragen en de scores op de woordenschattest.

In de scores op de waarderingsvragen werd één interactie-effect gevonden, bij vraag 3 ('Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik'). Hiervoor gold de interactie voor GroenLinks. De gemanipuleerde tekst werd passender gevonden voor de doelgroep, door de doelgroep zelf, maar dan alleen bij GroenLinks en niet bij de andere partijen. Waar dit verschil precies in zit is lastig te duiden. De resultaten van de T-scan laten zien dat de manipulatie van de tekst van GroenLinks vooral veel winst heeft behaald op zinslengte en conjunctie. Het is mogelijk dat de kortere zinnen en de verminderde hoeveelheid conjuncties een positieve invloed hebben gehad op de doelgroep-vraag maar dit kan niet met zekerheid gezegd worden.

Voor vraag 1, 4 en 5 werd een hoofdeffect van 'partij' gevonden maar niet van 'tekstversie'. Dit is interessant: de waardering verschilde dus significant per partij, maar niet per tekstversie. Voor vraag 1 ('Ik vind deze tekst begrijpelijk') waardeerden de participanten de teksten van de VVD ten opzichte van D66 meer. Ze vonden de teksten van de VVD dus begrijpelijker. Voor vraag 4 ('Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken') werd het hoofdeffect gevonden voor de VVD tegenover D66 of het CDA. De participanten vonden na het lezen van de tekst dat ze beter begrepen wat de VVD wil bereiken, ten opzichte van D66 of het CDA. Voor vraag 5 ('Ik vind deze tekst leuk om te lezen') werd weer een hoofdeffect gevonden voor de VVD ten opzichte van D66. Participanten vonden de tekst van de VVD aanzienlijk leuker om te lezen dan die van D66.

De hoofdvraag van dit onderzoek was: heeft het vereenvoudigen van de web-teksten, aan de hand van de T-scan en op basis van woord- en zinscomplexiteit, geleid tot een beter begrip en hogere waardering binnen de doelgroep? In het algemeen is weinig vooruitgang gevonden op de gemanipuleerde versies. Voor GroenLinks is een significant effect gevonden op begrip: de manipulatie van hun tekst zorgde voor meer begrip onder de doelgroep. Ook werd voor deze partij een vooruitgang geboekt op de doelgroep-vraag. Deze vooruitgang is echter te klein om te generaliseren.

Toch durf ik met veel voorzichtigheid te suggereren dat er wel dergelijk vooruitgang in begrip en waardering geboekt kan worden door teksten te verbeteren op basis van resultaten die de T-scan geeft. Zo kan GroenLinks door hun tekst te verbeteren zoals in dit onderzoek is voorgesteld een hoop winst behalen, vooral op het gebied van begrip en doelgroep. Dat uit zo'n klein onderzoek al resultaten komen die een partij kunnen helpen in het begrijpelijker en leuker maken van politieke teksten voor mbo-leerlingen, biedt perspectief. Een onderzoek met een grotere opzet zou waarschijnlijk aan meer partijen resultaat kunnen rapporteren.

7. Discussie en aanbevelingen

Een belangrijke opmerking bij dit onderzoek is dat in de groep van participanten veel variatie te vinden was, bijvoorbeeld op het gebied van politieke voorkeur. In een grotere groep zal minder van deze variantie merkbaar zijn.

Daarnaast waren de participanten in dit onderzoek allemaal mbo-studenten niveau 4. Volgens Rianne Honkoop-Last, de docente die mij begeleidt heeft tijdens de afname van het onderzoek, is veel verschil te vinden tussen de niveaus. Voor dit onderzoek is daarom bewust gekozen om participanten van hetzelfde niveau te ondervragen, maar het kan zeker interessant zijn om de onderlinge verschillen tussen de niveaus in kaart te brengen of om te kijken hoe een mbo-leerling op niveau 2 de teksten waardeert.

Tijdens het onderzoek gaf één participant aan geen 'linkse' tekst te willen lezen. De participant heeft uiteindelijk een tekst van de VVD en het CDA gelezen, maar voor vervolgonderzoek wordt aangeraden om een van de volgende opties te kiezen. Ten eerste kunnen proefpersonen twee teksten van dezelfde partijen onder ogen krijgen. Deze teksten kunnen ieder over een ander onderwerp gaan, zolang ze maar van dezelfde partij zijn. Dit zorgt er naar verwachting voor dat de resultaten meer over de tekst gaan, in plaats van over de verschillende partijen naast elkaar.

Een andere optie is de partijen 'blind' te testen. Ofwel: om proefpersonen niet te laten weten van welke partijen ze teksten onder ogen krijgen. Ook hierdoor zal de focus, naar verwachting, meer op de teksten liggen dan op de partijen. Misschien dat participanten dan op basis van standpunten in de tekst een vermoeden krijgen, of dat ze op basis van deze standpunten een positieve of negatieve houding tegenover de tekst ontwikkelen. Toch verwacht ik dat dit een positief resultaat oplevert.

Het manipuleren van tekstcomplexiteit is lastig. Dat wist ik voor ik aan dit onderzoek begon en nu, achteraf, kan ik dit enkel beamen. Allereerst merkte ik tijdens dit onderzoek dat ieder individu over zo'n specifiek eigen taalniveau beschikt dat generaliseren bijna onmogelijk lijkt. Neem nu de doelgroep van dit onderzoek. Om het niveau van de doelgroep zo veel mogelijk gelijk te houden is er gekozen voor niveauvierleerlingen. Maar binnen deze groep heeft ieder individu een andere achtergrond. De ene leerling komt van havo, de ander van het vmbo. De ene leerling spreekt enkel Nederlands, de andere leerling is tweetalig en spreekt thuis ook een andere taal. Omdat men rondom het stemmen vaak sprak over 'mbo-leerlingen' als algemene groep, is het ook interessant om te kijken hoe deze individuen als groep presteren tijdens zo'n onderzoek als deze. Maar voor het meten van taalcomplexiteit zijn de variaties in de groep van groot belang. Verder onderzoek doet er goed aan om nog specifiekere doelgroepen te nemen, geselecteerd op achtergrond. Hiermee kan de rol van bepaalde factoren, zoals meertaligheid, duidelijker in kaart worden gebracht.

Daarnaast bleek uit dit onderzoek hoe lastig het is om te bepalen welke factoren tekstcomplexiteit nu daadwerkelijk beïnvloeden. In sommige gevallen leek 'tekstversie' weinig uit te maken, terwijl 'partij' dan wel tot een effect leidde. Is iemands partijvoorkeur bepalend voor de

waardering? En wanneer de gemanipuleerde tekst wel beter beoordeeld wordt blijft het gissen wat nu precies voor de verandering heeft gezorgd. Verder onderzoek kan hier verschil maken door slechts één tekstkenmerk per keer te toetsen, maar dit zal een flinke klus zijn.

Verder denk ik dat het voor deze doelgroep bijzonder interessant is om politieke teksten in combinatie met deze doelgroep te onderwerpen aan een onderzoek zoals Dekker (2013) dat gedaan heeft. Omdat de docente aangaf dat veel leerlingen niet weten aan welke context ze specifieke politieke begrippen moeten hangen, lijkt een onderzoek met *inference calls* me hier erg interessant. Zijn het wel de woorden of zinnen die zo moeilijk zijn, of ontbreekt er essentiële kennis om bruggen te kunnen slaan met vorige tekstdelen of met kennis die de leerlingen al had moeten hebben?

Hoewel de minimale verschillen tussen taalgebruikers niet vergeten mogen worden, is het niet gek dat Communicatierijk (2017) de aanbeveling doet om op B1 niveau te schrijven. Van dit onderzoek heb ik geleerd dat het voor instanties als Communicatierijk of het Europees Referentiekader een hele klus zou zijn om gedetailleerder te werk te gaan. Deze instanties moeten immers wel generaliseren willen ze een advies kunnen geven.

Literatuurlijst

Communicatierijk. (2017). Taalniveau B1. [webpagina]. Geraadpleegd op 8 mei 2017 via <https://www.communicatierijk.nl/vakkennis/r/rijkswebsites-aanbevolen-richtlijnen/taalniveau-b1>.

Crossley, S.A., Allen, D. & McNamara, D.S. (2012). Text simplification and comprehensible input: A case for an intuitive approach. *Language Teaching Research*, 16(1), p89-108.

Dekker, N. (2013). Domme kenmerken... complexe teksteigenschappen? Een onderzoek naar cohesie- en interactiekenmerken van schoolteksten met behulp van de leesbaarheidstool T-scan (masterthesis). Gedownload op 4 mei 2017 via <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/281497>.

Europees Referentiekader. (2017). Taalniveaus. [webpagina]. Geraadpleegd op 22 augustus 2017 via <http://www.erk.nl/docent/Wat/>

Hooijdonk, van, C. & Spooren, W. (2011). De rol van beeld in tekstverwerking. Een overzicht van bestaand onderzoek. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 33(3), 233-248.

Jansen C. & Boersma, N. (2013). Meten is weten? Over de waarde van de leesbaarheidsvoorspellingen van drie geautomatiseerde Nederlandse meetinstrumenten. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 35(1), 47-62.

Keuleers, E., Brysbaert, M. & New, B. (2010). SUBTLEX-NL: A new frequency measure for Dutch words based on film subtitles. *Behavior Research Methods*, 42(3), 643-650.

Kraf, R., Lentz, L., & Pander Maat, H. (2011). Drie Nederlandse instrumenten voor het automatisch voorspellen van begripelijkheid-Een klein consumentenonderzoek. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 33(3), 249-265.

Meppelink, C., Smit, E., Buurman, B., van Weert, J. (2015). Should We Be Afraid of Simple Messages? The Effects of Text Difficulty and Illustrations in People With Low or High Health Literacy, *Health Communication*, 30(12), 1181-1189.

Pander Maat, H. & Dekker, N. (2016). Lexicale genre-analyse met T-scan. Manuscript, Universiteit Utrecht.

Pander Maat, H. & Ditewig, S. (In voorbereiding). Hoe worden onderwijsteksten vereenvoudigd, en helpt dat?.

Pander Maat, H., Kraf, R., Dekker, N. (2017). Handleiding T-scan. Universiteit Utrecht.

Pol, van de, J., Holleman, Kamoen, N., Krouwel, A. & de Vreese, C. (2014). Beyond Young, Highly Educated Males: A Typology of VAA Users. Gedownload op 4 mei 2017 via <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19331681.2014.958794>.

Bijlage 1: Cijfers vooronderzoek

Aan het onderzoek deden 55 leerlingen mee. Echter zijn op het mbo nog niet alle leerlingen achttien en stemgerechtigd. In dit geval waren tien leerlingen niet stemgerechtigd. Deze zijn dan ook tijdens de berekening van de procenten niet meegenomen, waardoor het totaal op 45 leerlingen ligt.

Aantal respondenten:	45	%
Waarvan gestemd:	33	73,3
Waarvan niet gestemd:	12	26,7
Aantal leerlingen dat een kieswijzer heeft gedaan:	31	68,9
Aantal leerlingen dat websites van politieke partijen heeft bekeken:	28	62,2
Aantal leerlingen dat gestemd heeft wat hun ouders stemmen:	4	8,9
Aantal leerlingen dat politici en politieke partijen volgt op sociale media:	6	13,3
Aantal leerlingen die de partijprogramma's van hun voorkeurspartijen hebben gelezen:	3	6,7

Bijlage 2: Materiaal

VVD

Een arbeidsmarkt zonder hindernissen.

De Nederlandse arbeidsmarkt verandert razendsnel. Er zijn steeds minder schouders om de lasten te dragen. Daarom is het noodzakelijk dat meer mensen gaan werken en dat we allemaal langer doorwerken. Alleen zo kunnen we ons mooie systeem van sociale zekerheid en pensioenen ook in de toekomst behouden.

Wij willen mensen stimuleren om te werken en om langer door te werken. Wij willen een moderne arbeidsmarkt, die in staat is zich aan te passen aan technologische veranderingen. Een arbeidsmarkt zonder hindernissen voor jongeren, ouderen en mensen die deels arbeidsongeschikt zijn. En een arbeidsmarkt die geholpen wordt door het onderwijs, omdat jongeren tijdens hun opleiding goed worden voorbereid op de banen die er zijn.

D66

D66 wil bouwen aan het nieuwe verdienmodel van Nederland. Aan verduurzaming van onze economie, aan een eerlijke en open arbeidsmarkt en aan een dienstbare financiële sector. Aan een land dat onderneemt en bloeit en na stilstand weer vooruit gaat.

Nieuwe welvaart vraagt om groei van onze economie. Dat is de beste manier om de overheidsfinanciën op orde te brengen. Groei zorgt voor nieuwe banen. Groei zorgt voor innovatie en vernieuwing. En duurzame groei is de sleutel naar een welvarende toekomst. Allereerst moet de overheid zijn financiën op orde brengen, tegelijkertijd kan zij ruimte maken en gericht investeren. D66 heeft een groeiagenda om deze kansen te pakken.

CDA

In een eerlijke economie profiteert iedereen mee van het werk dat we samen verzetten. Dat is nu niet het geval. Mensen op de werkvloer trekken steeds vaker aan het kortste eind. Ze zijn vaker werkloos of aangewezen op kleine losse baantjes of tijdelijke contracten. Een eerlijke economie verbindt de belangen van werknemers en werkgevers, van rendement en verantwoordelijkheid.

Een eerlijke economie is ook een duurzame economie, waar ondernemerschap loont en groei en bedrijvigheid de toekomst van onze kinderen versterkt in plaats van belast. Dat is wat rentmeesterschap betekent. Wij nemen afstand van de wegwerpcultuur waarin mensen, de natuur en natuurlijke hulpbronnen na gebruik worden afgedankt. Wij nemen afstand van de jachtige 24-uur-economie, waarin alles draait om kopen en consumeren.

De kansen liggen er. Volop. Vrijwel geen land drijft zoveel handel met het buitenland en heeft zo'n diverse combinatie aan economische activiteit. We zijn sterk in innovatie, landbouw en voeding met universiteiten als die van Eindhoven en Wageningen als knooppunt. Via Schiphol en Rotterdam zijn we verbonden met de rest van de wereld. We verbinden traditie en toekomst in conglomeraten en regio's van familiebedrijven en start ups. Het vertrouwde Rijnlandmodel staat garant voor stabiele en harmonieuze arbeidsverhoudingen.

GroenLinks

GroenLinks kiest voor meer werk, eerlijk werk en zeker werk.

GroenLinks zorgt voor meer werk door te investeren in de banen van de toekomst, zoals bij projecten voor schone energie en het goedkoper te maken om mensen in dienst te nemen voor werkgevers.

Meer banen

Door de economische crisis zijn honderdduizenden mensen werkloos geworden. Deze mensen willen dolgraag meedoen. Maar, hoewel de economie weer aantrekt staan nog te veel mensen aan de kant. GroenLinks wil het voor werkgevers veel goedkoper maken om mensen in dienst te nemen.

Nu betaalt een werkgever relatief meer belasting voor een laagbetaalde en tijdelijke werknemers dan voor een hoogbetaalde en vaste krachten. Dat moet andersom: zo zorgen we voor meer vast werk voor mensen die nu aan de kant staan. Omdat we de belastingen voor werknemers verlagen gaan het salaris dat zij op hun rekening krijgen omhoog.

Minder vervuiling

Wat we wel willen maken we goedkoper en wat we niet willen maken we duurder: we verhogen de belasting op vervuiling en verlagen de belasting op werk. Daardoor wordt het voordeliger voor bedrijven om mensen in dienst te houden en schoner te gaan produceren, ook als het economisch even tegen zit.

Bijlage 3 – Materiaal bewerkt voor het onderzoek

Lees rustig de tekst en beantwoord de vragen daarna zo goed als je kunt! De vragen vind je op de achterkant. Je mag niet overleggen. Als je een vraag hebt steek dan je vinger op. Alvast heel erg bedankt dat je mee wil doen!

VVD versie 1

Een arbeidsmarkt zonder hindernissen.

De Nederlandse arbeidsmarkt verandert razendsnel. Er zijn steeds minder schouders om de lasten te dragen. Daarom is het noodzakelijk dat meer mensen gaan werken en dat we allemaal langer doorwerken. Alleen zo kunnen we ons mooie systeem van sociale zekerheid en pensioenen ook in de toekomst behouden.

Wij willen mensen stimuleren om te werken en om langer door te werken. Wij willen een moderne arbeidsmarkt, die in staat is zich aan te passen aan technologische veranderingen. Een arbeidsmarkt zonder hindernissen voor jongeren, ouderen en mensen die deels arbeidsongeschikt zijn. En een arbeidsmarkt die geholpen wordt door het onderwijs, omdat jongeren tijdens hun opleiding goed worden voorbereid op de banen die er zijn.

Vragen

De VVD wil dat wij net zo lang werken als de vorige generaties Waar/Niet waar

De VVD beweert dat een arbeidsmarkt die modern is, mee gaat in technologische ontwikkelingen Waar/Niet waar

Er zijn nu meer mensen die werken dan vroeger Waar/Niet waar

Een arbeidsmarkt zonder hindernissen betekent dat iedereen aan het werk kan Waar/Niet waar

De VVD is blij met het systeem van sociale zekerheid en pensioen zo als het nu is Waar/Niet waar

	Helemaal niet		Helemaal wel		
	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst begrijpelijk	1	2	3	4	5
Ik vind de tekst te moeilijk	1	2	3	4	5
Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik	1	2	3	4	5
Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst leuk om te lezen	1	2	3	4	5

Lees rustig de tekst en beantwoord de vragen daarna zo goed als je kunt! De vragen vind je op de achterkant. Je mag niet overleggen. Als je een vraag hebt steek dan je vinger op. Alvast heel erg bedankt dat je mee wil doen!

VVD versie 2

Een arbeidsmarkt zonder drempels.

De Nederlandse arbeidsmarkt verandert snel. Er zijn steeds minder schouders om de lasten te dragen. Daarom is het belangrijk dat meer mensen gaan werken. En dat we allemaal langer blijven werken. Alleen zo kunnen we ons mooie systeem van sociale zekerheid en pensioenen ook in de toekomst behouden.

Wij willen mensen stimuleren om te werken en om langer door te werken. Wij willen een moderne arbeidsmarkt. Een die in staat is zich aan te passen aan technologische veranderingen. Een arbeidsmarkt zonder drempels voor jongeren, ouderen en mensen die deels niet kunnen werken. En een arbeidsmarkt waarin het onderwijs kan helpen, omdat jongeren tijdens hun opleiding goed worden voorbereid op de banen die er zijn.

Vragen

De VVD wil dat wij net zo lang werken als de vorige generaties

Waar/Niet waar

De VVD beweert dat een arbeidsmarkt die modern is, mee gaat in technologische ontwikkelingen

Waar/Niet waar

Er zijn nu meer mensen die werken dan vroeger

Waar/Niet waar

Een arbeidsmarkt zonder drempels betekent dat iedereen aan het werk kan

Waar/Niet waar

De VVD is blij met het systeem van sociale zekerheid en pensioen zo als het nu is

Waar/Niet waar

	Helemaal niet		Helemaal wel		
	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst begrijpelijk	1	2	3	4	5
Ik vind de tekst te moeilijk	1	2	3	4	5
Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik	1	2	3	4	5
Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst leuk om te lezen	1	2	3	4	5

Lees rustig de tekst en beantwoord de vragen daarna zo goed als je kunt! De vragen vind je op de achterkant. Je mag niet overleggen. Als je een vraag hebt steek dan je vinger op. Alvast heel erg bedankt dat je mee wil doen!

D66 – versie 1

D66 wil bouwen aan het nieuwe verdienmodel van Nederland. Aan verduurzaming van onze economie, aan een eerlijke en open arbeidsmarkt en aan een dienstbare financiële sector. Aan een land dat onderneemt en bloeit en na stilstand weer vooruit gaat.

Nieuwe welvaart vraagt om groei van onze economie. Dat is de beste manier om de overheidsfinanciën op orde te brengen. Groei zorgt voor nieuwe banen. Groei zorgt voor innovatie en vernieuwing. En duurzame groei is de sleutel naar een welvarende toekomst. Allereerst moet de overheid zijn financiën op orde brengen, tegelijkertijd kan zij ruimte maken en gericht investeren. D66 heeft een groeiagenda om deze kansen te pakken.

Vragen

D66 vindt dat de overheid niet goed met het geld omgaat Waar/Niet waar

D66 wil dat de financiële sector ons land gaat ondersteunen Waar/Niet waar

De partij denkt dat we zonder economische groei geen goede toekomst hebben Waar/Niet waar

De groei van de economie kan ervoor zorgen dat de overheid haar geldzaken beter op orde heeft. Waar/Niet waar

D66 vindt dat Nederland een eerlijke arbeidsmarkt heeft Waar/Niet waar

	Helemaal niet			Helemaal wel	
Ik vind deze tekst begrijpelijk	1	2	3	4	5
Ik vind de tekst te moeilijk	1	2	3	4	5
Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik	1	2	3	4	5
Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst leuk om te lezen	1	2	3	4	5

Lees rustig de tekst en beantwoord de vragen daarna zo goed als je kunt! De vragen vind je op de achterkant. Je mag niet overleggen. Als je een vraag hebt steek dan je vinger op. Alvast heel erg bedankt dat je mee wil doen!

D66 – versie 2

D66 wil bouwen aan het nieuwe verdienmodel van Nederland. Aan het beter worden van onze economie. Aan een eerlijke en open arbeidsmarkt en aan een sterke financiële sector. Aan een land dat onderneemt en na het stil staan weer vooruit gaat.

Nieuwe welvaart vraagt om groei van onze economie. Dat is de beste manier om de financiën van de overheid op orde te krijgen. Groei zorgt voor nieuwe banen. Groei zorgt voor verbetering. En blijvende groei is de sleutel naar een goede toekomst. Allereerst moet de overheid haar financiën op orde brengen. Tegelijkertijd kan zij ruimte maken en gericht investeren. D66 heeft groei op de agenda staan om deze kansen te pakken

Vragen

D66 vindt dat de overheid niet goed met het geld omgaat Waar/Niet waar

D66 wil dat de financiële sector ons land gaat ondersteunen Waar/Niet waar

De partij denkt dat we zonder economische groei geen goede toekomst hebben Waar/Niet waar

De groei van de economie kan ervoor zorgen dat de overheid haar geldzaken beter op orde heeft. Waar/Niet waar

D66 vindt dat Nederland een eerlijke arbeidsmarkt heeft Waar/Niet waar

	Helemaal niet			Helemaal wel	
Ik vind deze tekst begrijpelijk	1	2	3	4	5
Ik vind de tekst te moeilijk	1	2	3	4	5
Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik	1	2	3	4	5
Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst leuk om te lezen	1	2	3	4	5

Lees rustig de tekst en beantwoord de vragen daarna zo goed als je kunt! De vragen vind je op de achterkant. Je mag niet overleggen. Als je een vraag hebt steek dan je vinger op. Alvast heel erg bedankt dat je mee wil doen!

CDA – versie 1

In een eerlijke economie profiteert iedereen mee van het werk dat we samen verzetten. Dat is nu niet het geval. Mensen op de werkvloer trekken steeds vaker aan het kortste eind. Ze zijn vaker werkloos of aangewezen op kleine losse baantjes of tijdelijke contracten. Een eerlijke economie verbindt de belangen van werknemers en werkgevers, van rendement en verantwoordelijkheid.

Een eerlijke economie is ook een duurzame economie, waar ondernemerschap loont en groei en bedrijvigheid de toekomst van onze kinderen versterkt in plaats van belast. Dat is wat rentmeesterschap betekent. Wij nemen afstand van de wegwerpcultuur waarin mensen, de natuur en natuurlijke hulpbronnen na gebruik worden afgedankt. Wij nemen afstand van de jachtige 24-uurseconomie, waarin alles draait om kopen en consumeren.

De kansen liggen er. Volop. Vrijwel geen land drijft zoveel handel met het buitenland en heeft zo'n diverse combinatie aan economische activiteit. We zijn sterk in innovatie, landbouw en voeding met universiteiten als die van Eindhoven en Wageningen als knooppunt. Via Schiphol en Rotterdam zijn we verbonden met de rest van de wereld. We verbinden traditie en toekomst in conglomeraten en regio's van familiebedrijven en start ups. Het vertrouwde Rijnlandmodel staat garant voor stabiele en harmonieuze arbeidsverhoudingen.

Vragen

Een duurzame economie houdt in dat je met elkaar aan de toekomst bouwt Waar/Niet waar

Nederland kent veel verschillende werkzaamheden om geld te verdienen Waar/Niet waar

Het CDA vindt dat wij minder moeten kopen en weggooiden Waar/Niet waar

Op de universiteit van Eindhoven en Wageningen staan
innovatie, landbouw en voeding centraal. Waar/Niet waar

Het CDA denkt negatief over het Rijnlandmodel Waar/Niet waar

	Helemaal niet		Helemaal wel		
	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst begrijpelijk	1	2	3	4	5
Ik vind de tekst te moeilijk	1	2	3	4	5
Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik	1	2	3	4	5
Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst leuk om te lezen	1	2	3	4	5

Lees rustig de tekst en beantwoord de vragen daarna zo goed als je kunt! De vragen vind je op de achterkant. Je mag niet overleggen. Als je een vraag hebt steek dan je vinger op. Alvast heel erg bedankt dat je mee wil doen!

CDA – versie 2

In een eerlijke economie profiteert iedereen mee van het werk dat we samen verzetten. Dat is nu niet het geval. Mensen op de werkvloer trekken steeds vaker aan het kortste eind. Ze zijn vaker werkloos of aangewezen op kleine losse baantjes of tijdelijke contracten. Een eerlijke economie verbindt de belangen van werknemers en werkgevers, van winst en verantwoordelijkheid.

Een eerlijke economie is ook een duurzame economie waar ondernemerschap loont. En waar groei en hard werk de toekomst van onze kinderen versterkt in plaats van belast. Dat betekent rentmeesterschap. Wij nemen afstand van de wegwerpcultuur waarin mensen, de natuur en natuurlijke hulpbronnen na gebruik worden weggegooid. Wij nemen afstand van de snelle economie die 24 uur per dag doorgaat. Waar alles draait om kopen en gebruiken.

De kansen liggen er. Volop. Vrijwel geen land drijft zoveel handel met het buitenland en geen land heeft zo'n verschillende combinatie aan economische activiteit als Nederland. We zijn sterk in innovatie, landbouw en voeding. Universiteiten als die van Eindhoven en Wageningen zijn het knooppunt. Via Schiphol en Rotterdam zijn we verbonden met de rest van de wereld. We verbinden traditie en toekomst in grote bedrijven en regio's van familiebedrijven en start ups. Het vertrouwde Rijnlandmodel staat garant voor stabiele en rustige arbeidsverhoudingen.

Vragen

Een duurzame economie houdt in dat je met elkaar aan de toekomst bouwt Waar/Niet waar

Nederland kent veel verschillende werkzaamheden om geld te verdienen Waar/Niet waar

Het CDA vindt dat wij minder moeten kopen en weggooiden Waar/Niet waar

Op de universiteit van Eindhoven en Wageningen staan
innovatie, landbouw en voeding centraal. Waar/Niet waar

Het CDA denkt negatief over het Rijnlandmodel Waar/Niet waar

	Helemaal niet		Helemaal wel		
	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst begrijpelijk	1	2	3	4	5
Ik vind de tekst te moeilijk	1	2	3	4	5
Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik	1	2	3	4	5
Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst leuk om te lezen	1	2	3	4	5

Lees rustig de tekst en beantwoord de vragen daarna zo goed als je kunt! De vragen vind je op de achterkant. Je mag niet overleggen. Als je een vraag hebt steek dan je vinger op. Alvast heel erg bedankt dat je mee wil doen!

GroenLinks versie 1

GroenLinks kiest voor meer werk, eerlijk werk en zeker werk.

GroenLinks zorgt voor meer werk door te investeren in de banen van de toekomst, zoals bij projecten voor schone energie en het goedkoper te maken om mensen in dienst te nemen voor werkgevers.

Meer banen

Door de economische crisis zijn honderdduizenden mensen werkloos geworden. Deze mensen willen dolgraag meedoen. Maar, hoewel de economie weer aantrekt staan nog te veel mensen aan de kant. GroenLinks wil het voor werkgevers veel goedkoper maken om mensen in dienst te nemen.

Nu betaalt een werkgever relatief meer belasting voor een laagbetaalde en tijdelijke werknemer dan voor een hoogbetaalde en vaste kracht. Dat moet andersom: zo zorgen we voor meer vast werk voor mensen die nu aan de kant staan. Omdat we de belastingen voor werknemers verlagen gaat het salaris dat zij op hun rekening krijgen omhoog.

Minder vervuiling

Wat we wel willen maken we goedkoper en wat we niet willen maken we duurder: we verhogen de belasting op vervuiling en verlagen de belasting op werk. Daardoor wordt het voordeliger voor bedrijven om mensen in dienst te houden en schoner te gaan produceren, ook als het economisch even tegen zit.

Vragen

GroenLinks wil dat werkgevers meer werknemers aannemen Waar/Niet waar

GroenLinks wil dat werkgevers meer gaan betalen voor vaste krachten Waar/Niet waar

GroenLinks investeert zelf niet in schone energie Waar/Niet waar

Het salaris van werknemers gaat omhoog als GroenLinks haar zin krijgt Waar/Niet waar

De partij wil dat meer bedrijven schoner gaan produceren,
maar alleen als ze goed verdienen Waar/Niet waar

	Helemaal niet		Helemaal wel		
Ik vind deze tekst begrijpelijk	1	2	3	4	5
Ik vind de tekst te moeilijk	1	2	3	4	5
Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik	1	2	3	4	5
Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst leuk om te lezen	1	2	3	4	5

Lees rustig de tekst en beantwoord de vragen daarna zo goed als je kunt! De vragen vind je op de achterkant. Je mag niet overleggen. Als je een vraag hebt steek dan je vinger op. Alvast heel erg bedankt dat je mee wil doen!

GroenLinks versie 2

GroenLinks kiest voor meer werk, eerlijk werk en zeker werk.

GroenLinks zorgt voor meer werk door te investeren in de banen van de toekomst. Zoals bij projecten voor schone energie en het goedkoper maken voor werkgevers om mensen in dienst te nemen.

Meer banen

Door de economische crisis zijn honderdduizenden mensen werkloos geworden. Deze mensen willen dolgraag meedoen. Hoewel de economie weer aantrekt staan nog te veel mensen aan de kant. GroenLinks wil het voor werkgevers veel goedkoper maken om mensen in dienst te nemen.

Nu betaalt een werkgever meer belasting voor een laagbetaalde en tijdelijke werknemer dan voor een hoogbetaalde vaste kracht. Dat moet andersom: zo zorgen we voor meer vast werk voor mensen die nu aan de kant staan. Omdat we de belastingen voor werknemers verlagen gaat het salaris dat zij op hun rekening krijgen omhoog.

Minder vervuiling

Wat we wel willen maken we goedkoper en wat we niet willen maken we duurder. We verhogen de belasting op vervuiling en verlagen de belasting op werk. Daardoor wordt het goedkoper voor bedrijven om mensen in dienst te houden en schoner te gaan produceren. Ook als het economisch even tegen zit.

Vragen

GroenLinks wil dat werkgevers meer werknemers aannemen Waar/Niet waar

GroenLinks wil meer belasting op vervuiling heffen Waar/Niet waar

GroenLinks investeert zelf niet in schone energie Waar/Niet waar

Het salaris van werknemers gaat omhoog als GroenLinks haar zin krijgt Waar/Niet waar

De partij wil dat meer bedrijven schoner gaan produceren,
maar alleen als ze goed verdienen Waar/Niet waar

	Helemaal niet		Helemaal wel		
Ik vind deze tekst begrijpelijk	1	2	3	4	5
Ik vind de tekst te moeilijk	1	2	3	4	5
Deze tekst is geschreven voor mensen zoals ik	1	2	3	4	5
Ik snap wat deze politieke partij wil bereiken	1	2	3	4	5
Ik vind deze tekst leuk om te lezen	1	2	3	4	5

Bijlage 4 – Woordenschattest

Wat is de betekenis van de vetgedrukte woorden?

Als je het niet weet, gok dan niet maar kies de laatste optie

1. Dit bedrijf moet **gesaneerd** worden.

- a. *gezond gemaakt*
- b. gemoderniseerd
- c. beëindigd
- d. uitgebreid
- e. ik weet het niet

2. De toestand is **precair**.

- a. totaal hopeloos
- b. *zorgelijk*
- c. geheel onder controle
- d. zeer onzeker
- e. Ik weet het niet

3. Zijn bijdrage aan het werk is **marginaal**.

- a. groot
- b. *klein*
- c. positief
- d. negatief
- e. ik weet het niet

4. Wat is de **status quo** in dit internationale conflict?

- a. *de toestand op dit moment*
- b. het belangrijkste moment
- c. de voorgeschiedenis
- d. de vooruitzichten voor de toekomst
- e. ik weet het niet

5. De **dissidenten** krijgen veel aandacht van de pers.

- a. guerillastrijders
- b. terroristen
- c. deelnemers aan een demonstratie
- d. *tegenstanders van de regering*
- e. ik weet het niet

6. Hij is een **demagoog**.

- a. iemand die veel doet voor de gewone man
- b. iemand die het volk laat mee beslissen
- c. iemand die het volk vertegenwoordigt in de Tweede Kamer
- d. *iemand die zegt wat het volk graag wil horen*
- e. ik weet het niet

7. In haar baan heeft zij af en toe te maken met **scrupules**.

- a. tegenslagen
- b. *gewetensbezwaren*
- c. stress
- d. verveling
- e. ik weet het niet

8. Het **electoraat** zal daar niet blij mee zijn.

- a. het publiek

- b. de klanten
- c. de patiënten
- d. *de kiezers*
- e. ik weet het niet

9. Zijn uitspraken waren **ondubbelzinnig**.

- a. *duidelijk*
- b. onduidelijk
- c. vriendelijk
- d. onvriendelijk
- e. ik weet het niet

10. Na de **omwenteling** verhuisde hij naar het platteland.

- a. burgeroorlog
- b. verandering van baan
- c. scheiding
- d. *grote maatschappelijke verandering*
- e. ik weet het niet

11. Zij bedoelde dat **ironisch**.

- a. *zij bedoelde dat spottend*
- b. zij bedoelde dat als kritiek
- c. zij bedoelde dat aardig
- d. zij bedoelde precies wat zij zei
- e. ik weet het niet

12. Het is **billijk** dat hij dit terugbetaalt.

- a. waarschijnlijk
- b. aardig
- c. *redelijk*
- d. onterecht
- e. ik weet het niet

13. Hij stond bekend om zijn **doortastendheid**.

- a. slim en handig te werk gaan
- b. *snel en krachtig ingrijpen*
- c. te snel te werk gaan
- d. bedachtzaam optreden
- e. ik weet het niet

14. Deze groepen zitten in een **coalitie**.

- a. conflict
- b. onderhandeling
- c. *samenwerking*
- d. moeilijke situatie
- e. ik weet het niet

15. De **segregatie** in de Amsterdamse wijk de Bijlmer is toegenomen.

- a. misdaad
- b. overlast van vandalen
- c. samenwerking tussen groepen
- d. *apart leven van groepen*
- e. ik weet het niet

16. Zij is **megalomaan**.

- a. *heeft grootheidswaan*
- b. is onzeker
- c. is somber
- d. is hyperactief

e. ik weet het niet

17. Meteen op de aanslag volgden **represailles**.

a. achtervolgingen

b. arrestaties

c. rechtszaken

d. *wraakacties*

e. ik weet het niet

18. Hun **rivaliteit** begint iedereen op te vallen.

a. relatie

b. somberheid

c. onderlinge vijandschap

d. *onderlinge concurrentie*

e. ik weet het niet

19. Zij houdt zich op haar werk bezig met **triviale** zaken.

a. belangrijk

b. verdacht

c. *onbelangrijk*

d. ingewikkeld

e. ik weet het niet

20. Kunt u hem **dispensatie** geven?

a. voorrang boven anderen

b. *vrijstelling van een verplichting*

c. een tijdelijke verblijfplaats

d. kwijtschelding van een schuld

e. ik weet het niet

21. Die situatie **intrigeert** mij.

- a. brengt mij in de war
- b. *maakt mij nieuwsgierig*
- c. maakt mij blij
- d. emotioneert mij
- e. ik weet het niet

22. Hij deed een **minutieus** onderzoek naar belastingfraude.

- a. kortdurend
- b. kleinschalig
- c. interessant
- d. *heel nauwkeurig*
- e. ik weet het niet

23. Voor welke **sanctie** gaan we kiezen?

- a. mogelijkheid
- b. oplossing
- c. *strafmaatregel*
- d. strategie
- e. ik weet het niet

24. Zij is **een gegadigde**.

- a. iemand die ons goed gezind is.
- b. iemand die uitgenodigd is.
- c. *iemand die misschien geschikt is.*
- d. iemand die gedupeerd is.
- e. ik weet het niet

25. Dat is een **gefingeerd** voorbeeld.

- a. goed
- b. *verzonnen*
- c. duidelijk
- d. vergezocht
- e. ik weet het niet